

RÄPINA YHIS-
GYMNAASIUMI
IV KL. ÖPPUR-
RYHMA AEGKIRI

35
450

IVI

RÄPINA YHISGYMNAASIUMI
IV KL. ÖPPUR-RYHMA AEGKIRI

3/ 11390

A. 17802:1 +

S i s u

Noorte-Pyha puhul

V. TARAS: Ju mai

S. VILEP: Hämarduvad teed

L. VIIRES: Mo laske valla

H. MELLES: Peipsiveerne

L. VIIRES: Kauged rannad

H. MELLES: Nägemused

L. VIIRES: Metsa teil

S. VILEP: Tõelikkuselle lähemalle

Trykit S. Songi trykikojan, Võrun

IV VÕRUMAALISE NOORTE-PYHA PUHUL

Kas oled tundnud hommikupäikse pimestavat valgust? Oled imetlend noid siniavarusse naeratlevaid õisi hommiku kastesel aasal? Oled kunagi osasaand hommiku õilistavast tuulest, hommiku puhastavast vaikusest?

Noorusaeg. . . Võrdlen hommikutundidega noid õilitsevaid aastaid, kevadhommiku värskete tundidega. . .

Kõikjal päikese lõõm. . . Hingen kui väljumise õnn eel tundmatuid kaugusi, eel teadmatuse hõlma.

Kas oled näind kevadhommikut liiblika lendu — all õitsevaid õunapuid? Nii su mõte eel mõõtmataid avarusi.

O, hommik — täis imetlust, täis ryhki, täis tiivustavaid kirgi! O, hommik — aeg enne keskpäeva rammestust, aeg enne randade viiru!

Olgu vääristet hommiku tunnid!

Olgu püha iga viiv päikse tõusengul!

JAANIKUU — 1925

JU MAI

*Hõiskab ju lind,
hiilgab särav mai.
Kõikjal näen sind
päike valgus, lai!*

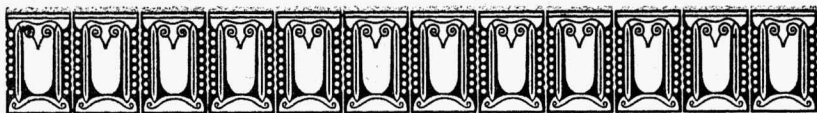
*Kadund nukrus, valu hingest —
läinud mõtted elust syngest.*

*Hõiskab ju lind,
hiilgab särav mai.
Rõõmul lööb rind,
aas lõhnu taas sai!*

*Sydamen levib õrn tundmus,
häälen kuuldu kevadsyndmus.*

V. TARAS

Hämarduvad teed

Hahetab öine taevas, uniselt siravad tähed. Ede-
lan ähmuvad loojengu jäljede äärjooned. Jalguall hä-
marduvad kruusatet teed. Ylalt kumab vasetet kuu läbi
äsja rohetund puie, joonistaden värskesse kruusa pun-
gist kuurdund lehtede siluette. Unen haugahtab mõni
peni. Kaugel langevad tammilt veed. Jalguall hämar-
duvad kruusatet teed. Kuhu suubuvad nad? — Tam-
milt langevad veed mustavva sygavusse, vahutavad ja
ruttavad edesi. . .

Kuhu suubuvad hämarduvad kruusatet teed?
Taamal mustab metsaviir. Kas sinna? Seisatan rist-
teel. Kui hää on oleskella suubumiste ristteil, kust võid
suubuda ikka suuna, aga vaid yhte suuna, võid kaju-
tella kõikide lõppjaamu. Kuid igan suunan ootab sa-
mane hämarduv kruusatet tee. . .

Kas iga tee lõppjaaman suigub samane karvane
peni? Kuhu suubuvad nad? Kas ikka yhte ja samma
punkti!?

S. VILEP

Mo laske valla

Need teed on mulle kitsad,
see taevas väike telk.
Need kodumetsad ahtad,
liig kaugel päikse helk.

Jo laske käest mo valla,
mo ootvad teised maad,
kon taevas lai saab alla
ning päike kuldab teera'ad.

See niit ja nurm, jõekäär
mo soove ei või täita —
soo mättarikas säär
mo hinge ilal ei läita.

Mo laske, laske valla,
mo teed ei ole need!
Mo maal on taevast alla,
sää! kõnnin tähteteed.

L. VIRES.

Peipsiveerne

Ju siis, kui piilusin hällist akna nelinurka, nägin vahelt sookaskede Su siniviiru. Ju siis, kui uinutas mind unelaulu leelutus, tulid Sa mu manu; jäid unikylaks Su igerikud kased, unimaaks Su siniviir. Ja ärgaten, kui toa vaikus ning yksindus neelis mu hädatluse, uinutas mind uuesti Su kauge kohin.

Too akna nelinurk... Säält mu esimene maailm! Säält eluraamatu esimesed lehekyljed, säält luustik mu elule! Ning säält Peipsi tumesinine viir — vahelt pilvise taeva ning sillerdava tasandiku.

Kui ronisin ju aknapengile, nägin kuis kevaditi lähenid läbi soopajude. Ulatid oma hõbekeele mu akna alla. Oli kohutav noil ajal Su virvendav väli... Pelguden pugesin aknalauale, kui kostus toa vaikusse Su tasane lokse vastu välimist seina. Pilk tarretus põrandalle otsima Su hõbesilmi. Andsid mulle mõtte, aja, rõõmu,

kuid pelgasin Sind noil hämarduvail õhtuil — kunni sam-
mude kõmin eenkojan peletas toa vaikuse.

Ja kui kevaditi tormihiilid kihutid kohal Su ääre-
tute vete, kostus lainete monotoonne sööst vastu väli-
mist seina ning keerutas järvetsirk oma hädaldavat viit.
Ju siis haaris mind tyhjus omma yska, ju siis kaisuteles
mind elu oma võorasema ysaga.

*

Kevadkeskpäevad Su kallastel. . . pyhad tardumuse
tunnid. . . tasane pilliroode õõtsumine, ulguveel harv kau-
ride häälightsus — ihalevad Sind, Su kaisutust. . .

Kuskil partide lend, kuskil kiivitaja nukrad hyy-
ded, läheneb, kaugeneb siis jälle vaikusse. Rästik roo-
mab päiksepaistele omast jahedast urkast — raa synge
sydame alt, roomab äsja hüljatud pardipesale, kun vään-
leb ja kerineb — kui joobuden valgete munade sooju-
sest. Tukkuvaid nõgikikkaid mätaste otsan. . . Rahu,
rahu.

Ning kuumad suvipäevad. . . kui ammu lakkand
veelindude pillerkaar. . . Uitvad vaikusevaimud, kõiguta-
vad nukraid remmelgalatvu. Tunnid kui pärast ihade,
pärast rõõmude, pärast ylevate viivude. Kui piiluks kõik-
jalt kyllastuse silmi. . . Vaiksed unetunnid. . . kui ammu
kuuldud, ammu elatud.

Too kyyn Su hõlman, mida mõtiskleb ta? Ei — ei mõtiskle ta yldse. Tunneb vaid olevat hää Su hõlman. On nurinata valvand aastakymneid Su ulguvesi, lugend Su lainete lõpmatuid raugleid pilliroosse. On vaikiden heitlend suurveeaegu, kui paiskasid ajujääd vastu ta ussistund kere. — Kui kerkis Su harjale aurulaev — valge viirastus, haarasid mind igatsused võõraste maailmade järele. Kuid kyyn Su veeren pilgutask vaid vaevalt oma tumedat silma. Ta sisimus rökkab kevadõil kalurite naerust. Siis põleb põrandal tuli, keerleb suits vahelt ukseprao, ning suriseb pajanõlvan kalakeedis. Siis jutletakse, siis noorsatakse mõnuleden heintel.

Ent suvel uinub ta sisimus. Pajanõlv on laskund nurka. Roostevärvit mõrravardad on laot seinäärde, nende all uinub aastakymnetene koli, mille oksendand Sa tormideajal randa. Ning sääl, paarivahel, sihvaka varre otsan väster. Ta harud on ahnelt irvili — nagu uneleks tollest kevadööst, mil vihises vihaseh havi pehmesse kõttu. — On hämar ning uinutav ta sisimus. Vaid paarist seinapraost piilub põrandalle päikse silm. On masendavalt vaikne. Vaid taoti kuuled põrandasasin nõrka kõsinat ning silm seletab kuivand kalasoomuste man askeldavat kogukest. See on põrandaalune hiir, keda nälg kihutab järeljätmata läbisorima noid soomuslipeid.

*

Astud aeglaselt lopsakan rohun. Hakkab kostma tasane tinin. Astud edesi, näed: vahel kalmuste hiigla

haviraibe, kohal tiniseva kärpseparvega. Too Su kodade valitseja, unustid kevadel mandrile, kun mannetu kärpsegi vastu. Ei päri enam Su yska. Siin, vahel roheliste kalmuste, päikese tulisen lõõman, peab syndima uuesti. Ja pole kaugel ta mandriline elu: ju kubiseb ta irtile ribidealune miljoneist vastsündinuist. — Nii toimib päike Su eksind elanikkega ning nii toimid Sa enda kaissu sattunutega.

Hää on hulkuda neil küllastuse tunnel Su kallastel. Siin uinub viiveks pisimuredest, pisimõtteist sööd aju. Mõte tuleb ja läheb kui häiermite lend — rahulikult, hõljuvalt. Laskud lootsiku ning kuuled, kuis see aeglaselt vajub vahel pilliroode, aeglaselt nagu venib mõtegi. Tunned, kuis õõtsud rütmiliselt — kuid ei: lootsik ainult vajub vahel pilliroode, taevast õõtsub, läheneb ja kaugeneb ääretu sinikangana... Nii vaatlen toda taeva ja maa mängu, yhelpool soolagendik — täis kaski, remmelgaid ning päikse virvendust, teiselpool lai ulguvesi.

Kui nyd kevaditi kuulen järveysirgu keerutavaid hyideid, tulevad mõtted jälle tagasi Su manu, tahaks jälle Su yksinduse puhastavva yska.

H. MELLES.

Kauged rannad

Armsad on mul kauged rannad,
kauged maad ning kaunid saared.
Koidupunan naervad kaared —
mil kyll enda sinna kannad!

Kaugeid randu kroonib päike,
seob neid kuldne kiirtejoon.
Varjab tuska pilvekroon —
sääl igavesti pysib päike!

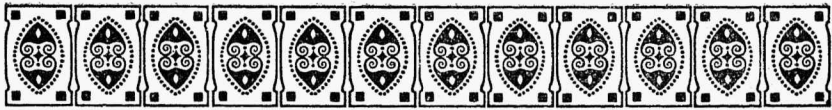
Kauged rannad — sinna jäävad
uhked laevad — purjekangad,
kiirtevõrked, päikselõngad
liitvad maaga sinitaevad.

Armsad on nood kauged rannad —
õndsad need, kes siiski näevad!
Sääl jääb tyli, rahul jäävad
ihad; kired enda ihust annad.

Armsad on mul kauged rannad,
kauged maad ning kaunid saared.
Koidupunan naervad kaared —
mil kyll enda sinna kannad!

L. VIRES

Nägemused

Kui Paastu-Maarja päeva päike korjas nurmilt viimseid lumesagaraid, lakkas ka palgivedu Kurekopli veerde, kuhu puusepp Henrik Toom ehitab oma töökoja. Too rinnakune põlmas herendab suvel tulikaist ja mõõlust, sygisiti valendab kulust.

Ja Toome talu suuren nurgatoan hakkavad hoogsamalt tahuma kirved, heledamalt känuma hõõvlid. Pikkad kevadpäevad otsa tambitakse, klopitakse, lihvitakse, voolitakse ning vahetpidamata kriiskab hõõvlipink tugevate pöörete käes. Ahnelt sööb saag puud. Ning kaugemalle hakkab saatma Toom töö saadusi.

Ju aastaid on olnud Henrik vastolun vanematega. Talle on vastikud nende palvevendlikud vaated ning see askelduste merest sööd elu. Vastolu syvendab veel asjaolu, et sel talvel tuleb vend Volli linnast koju. Ta trotslik elumehe temperament ei kannu välja kooli piirat õhkkunda, peab lahkuma. Seletab isale: arst keelis igaveseks kooliskäimise, kehv tervis. Ema ei raatsi kysitellagi, kellab vaid kylanastele, et vaat', kuis kool sööb veerde inimese. . . meie Volli on — ei või tõine töötada ega midagi. . . Ehk jälle: vaat', meie Volli ytles nii ja nii, tegi toda ja toda; vaat', meie Volli on nii ja nii tark ja sõnakuulelik, — Ta alistub alandliku orjana poja pisemalegi soovile, ning tihti

tunneb Henrik ilgust, nähen, millise innuga ta täidab Volli tujukamaidki nõudmisi. — Henrikule turgatub alati mõtteisse emavarblane, kes synnib et synnitada, elab et tunda lõbu poegade toitmisest ning kes sureb synnitusjõvvetusse.

Ent Volli prassib ja praalib öid otsa hulkuvate yliõpilastega. Lööb igaveseks „suvitajaks“, teeb ainult peenelt valit töid. Kodun toimib käskijana, seltskunnan elegandi vabaherrana. Kurdab tihti igavuse ja harimata miljöö yle.

Kevadel eraldub Henrik perekunnast, piirdub vaid töötoaga, kun töötab ja magab kahe selliga — kõrval valgete laastuhunikute.

*

Ju poisikesena armastab Henrik puutööd. Erilise joobumusega täidab teda puu värske lõhn, erilise innuga silitab ta puu valkeks hõõveldet palet. Ju üks hämas mälestus näitab ta kiindumist. Kord tormisel talveõhtul tõi anumamees uue taaritõrre. Ja Henrik magas nädalaid kyljeliasetet tõrren, mis imelikult lõhnav — nagu oleks õõtsutand veel viivu eest too valge puu rohelisi okaspatju.

Möödub aastaid rangan talutöön. Volli käib linnan koolin. Isa peab talu äärmise primitiivsusega. Ryhmatakse tööd, jumalaks kujuneb söök ja uni, kuid keegi ei näe oma vaeva tulemust — pääle igaaastaste kuhilate salgakese. Kyll vaid imevad aastad sust elu ja jõudu ning vajuvad lömmakili hooned.

Henrik õpib keeli, et uurida pikki talveöid otsa välja maalt tellit puutööteaduslikke raamatuid. Nurmel äkega mõttelult ristelden või lagedal heinamaal kaari ropsiden tõuseb teman ma-

sendav põlgus selle töö vastu. Synnist surmani seisad nagu mingi hiiglaehituse tellingite all ning laod virnast kive kõrgemalseisja kätte — teadmatult, kus peatuvad nad ning milline ja kelle ehitus neist kergib.

Ehmuden näeb Henrik, et aastad veerevad kiiresti kahekymnendani ning siis peatamatult mööda sellest. Uurib hoogsamalt raamatuid, asutab töökoja, võtab sellid ning on nyyd saavutand teatava rippumattuse.

*

Jälle näeb puusepp Toom oma lemmikmaastikku, jälle tiivustavad ta vaimu lemmikmõtete kōditused.

Varakevadi õhtud...

Laskuv päike kumab. Purtskab ääretu kyllusega valgust pruunidelle kynnistelle, valgust, mis kodutulede kumana omane ja hell, mis safrankangana laotub nurmile, katuseile, seintele. Eliksiirina immitseb ta pakatavva mulda, et puhkeda mässule ääretu õitsmiserena. See on päikse ning mulla kyllastumatu kirg.

Ligemalle ja ligemalle laskub päike horizondile, mustpruunid varjud venivad kaugelle. Ylal ryhib hanede halisev diagonaal. Sinkjashallil palkseinal ning aia sammeldund teivastel mänglevad kihulaste parved. Valgesambalisest kõivikust kajab hoogne vaakumine, sääil pidutseb vareseparv vastsyndinute auks.

Siis vajub päike jahtund rattana laotuse uurmeuttu.

Hämaidub, jaheneb. Puusepp Toom tunneb, kuis lihased tukslevad ning käed õhetavad päevasest ryhmamisest. Tunneb masendavalt, et rinnahaigus annab end tunda. See toob mingi

lootusetuse, mõttetuse tunde, ilmub kõleda hiilina rõõmurõkatuste keskelle.

Eha roosakan lõõman mustavad palgivirnad Kurekopli veeren. Sää! seisab puusepp Toome pikk siluett, laskund mõtteisse.

— Siia ehitab ta maja — stiilika, oma unistusile vastava. Alumisel korral töökoda, ylemisel elutoad. Öhtupoolel kyljel rõdu, kus suviti võid lugeda ööd läbi ning kust kevaditi paistab koppel varsakapjadest kollase vaibana. All aid, täis peenraid, ristlevaid jalgteid ning põõsaste ja puie ridastikke. Aid lõpeb kopliveerde, kuhu kaevet tiik — ymbritset toomega, kollase kaldaliivaga. . . Valgetyveliste kaskede all öõtsutab tuul kiike.

Puusepp Toom ei näe palkide alt vupsahtuvat jänest ega kuule veelindude huilgamist koplil. Seisab kui tardunu, silmin helkiman salapärase tuli.

— Kergib maja kui luik Kurekopli veerde — valge maja, roheline katusega. . . Vilgub kord viirastusena vahelt mustade kuuskede. . . Aegajalt suureneb sellide arv, kergib kõrvalehitusi, hakkab kostma kylla masinate põrin. . . Kuused sirutavad omi sihvakaid latvu lähemalle ja lähemalle sõudvaile pilvile. . . Toomed lõhnavad ja. . . keegi liigub kui nägemus vahel sillerdivate peenarde, korraldab ja silub astreid ning levkoisid. See on Aro Els, heledain suverõivin. . . Ja rõdul rullib kokku Henrik Toom puutöö-tabeleid, silmitseb läbi äsjasaabund posti ning nõjatub võrepeelele. All lakkab kloppimine, kostub sellide vallatu naer. Siis hõikab Els: Tule kiigele. . . loeme edesi! Seisab kesk õitsevat aeda, käes raamat, vaadaten yles rõdule. Ta hää! sulaneb koplilist kostuvva kurgede halla. . .

Nii seisab puusepp Toom säravi silmi Kurekopli veeren, kõrval mustavaid palgivirnu, mis alles elutud, mõtted kui põletispuie virnad, kuid millest mingi nägematu jõud peab ehitama kojad täis elu, rõõmu ja ryhki.

*

Loodus rõkkab.

Mets sillerdab, lõõritab, trallib, kohiseb — nagu oleks avanend rõõmukoskede suled. Vahel mahlaleemetavate kasetyvede õitsevate ylaste valendus, ylal lepalinnu kristalline häälotsus.

Puusepp Toom pakitseb kavatsusist, rõõm olemanolust haarab ta meeled, viib kaasa neile hõiskeile.

Kuid kas ei häälotsend kord matuse ajalgi lepalind sama vallatult kõrgel männioksal? Kas ei elutsegi surm kesk pillerkaari, kesk rõkkavat elu? Oo, ta mäletab nii selgesti: Must puusärk vajub aeglaselt hauda, ymber lõhestav nutt. Pastor kõneleb inimese elust ning selle järgnevast igavesest unest. Kuid ylal trillerdab lepalind oma vallatut viit.

Ta sööstub hämarasse kuusikusse, pyyab peletada neid kõledaid mõtteid, kuid ikka tantsisklevad silmi een varjude karjad. Kuuldub vaid tume kohin — nukker, igavikuline. Ja inimaskelduste eimiskisuse tunne laskub kui painaja ta hinge. Tunneb kaugena oma enese kavatsusigi, näeb vaid tyhjust oman tulevikun.

Sügisöö tuulina tulevad mõtted ning rebivad valla temast usu ellu, usu inimesse ning õnne. Jääb kumisema mõttetu kaos.

Siis näeb ta: puie labyrindist, metsa teerada, ligineb siluett.
See on Aro Els.

Puusepp Toom saab hämmastusen vaevalt vastata tervitusele, tunneb vaid kuis noide silmade imeline vaade pyhib temast kõledad mõtted. Käib yle kui värskendav kevadetuule puhang.

Sammuvad yhen kyla poole, kõnelden ilmast, kevadest, inimesist, lilledest, lindudest. Elsil käen kimp valgeid ylaseid. Öhtu hämardub, horisonti palistab kuldsakiline pilvelint.

Kui Aro talu kohal Els hvastijätuks käe ulatab, tunneb puusepp Toom, kuis ta ylevat meeltepinevust läbistavad õrnad värvilised hood. . .

Ta sammub pehme vesiheinaga polsterdet teel. Loodus on täis häälightsust; midagi nägematut, mõõtmatut ihalevad nood hääled. Tundmatuist allikaist hoovab jõudu, hellust, hurmust. . . Ta laskub koplisse — vahele varsakapjade, laskub ligi lõhnava maa ning vaatab jälle ootavaid palgivirnu.

*

Kurekopli veeren lõpevad müüritööd, kylla hakkab kostuma tinisevate palkide tahumine. Ind viib voolava jõena Henriku. Töötab väsimatult päevi otsa ehituse kavandi man, kaalub tydimatult väiksematki asetust. Mingi eriline võluvus paistub olevat sel toimingul, nii lähidase, nii pyhana tundub see talle. Iga ehituse jao, iga põõsa, iga peenra man näeb ta Aro Elsi mõtisklevad silmad.

Oo, see on ju igatsuste kauge rand!

*

Pühapäeva õhtupoolel tuleb Els Toomele, tuleb yle välja, läbi aia. Siin istub Henrik, syyvund mingi võõrakeelse aedniku käsiraamatu uurimisse. Ta ymber rohul laotuvad ehituse mitmesugused kavandid.

Els kysib Volli järgi, tahtvat kellegi sõbranna aadressi linnan.

— Nyd teil kiire ehitamine, ütleb siis kavandeid piiluden. Henrik jahmatub: nii kylmana, kaugena tundus see toon.

— On sellised asjad, jah.

— Milline neist kavandeist siis teostetakse?

— Näis. . . vast too, sääl.

— Ah see. . . see on tore kyll! Soome stiilin vist?

— Jah.

— Ma olen alati võlut Soomest ning Soome kunstist. Soome stiil. . . need on ilusad majad. . .

Ta suvekleidin vallatavad tuulehiilid, võtab rohult kavandi ning vaatleb. Henrikule tundub nagu kõnniks keegi ta mõttekodaden, uuriden sääl salajamaid urkaid, uuriden ja tuhniden — vaid uudishimust aetuna.

— Jah, saab kodune kyll. Kuid ma segan teid asjata siin. Kus see Volli võiks olla?

— Oo, ei kybetki ei sega, vaid. . . Henrik tunneb, et kõik, mis ytleb, osutub lapsikuks. — Ah Volli, on vist toan, lähme tuppa.

Lävel tuleb vastu Volli. Tal läigib kummikrae ning hiilgavad kamasid, teeb teatraalse kumarduse ning palub Elsi tahapoole. Henrik jääb eentuppa imelikku pohmelusse.

*

Kord kutsutakse Henrik tuppa. Vollil on olnud nähtavasti pikem tyli isaga, on kõssivajund laua otsa, simuleerib kannatajat. Ema piilub teda härdate pilkudega. Isa kõnnib närviseden edestagasi; kui Henrik sisend, alustab kohe:

— Tal jälle rahanälg. Mul pole kyll kustki võtta. Terve talu sissetuleku lööb läbi; kord rohte tarvis, kord riideid ametipääle minekuks. . . ning kurat teab mis! Nyyd võib mujalt ka saada. Sa võid ka talle laenata. . . oled sinagi kyllalt talust saand!

— Ei, raha ma kyll ei saa anda — ehitus käsill! Ei saa! Henrikule tuleb tung karjuda seda otsust, nii võikana tundub see Volli hingepiina simuleeriv poos ning too härduse-pimestet naine oma mangumisega.

— Nii kasvata yles. . . Ta käis koolin, kuna sa ju kymme aastat talust kiskusid, mis eales järgi andis. Ta käis koolin, kunas tema see tagavara kogus. . . Võiks ikka avitada teist. . .

Volli tõuseb äritetult ning astub iseteadlikke sammega tahatuppa. Lävel pigistab läbi hammaste: — Kyll too vokivabrik kord tossab! Ning kaob ukse paukuden.

Väljund toast, tunneb puusepp Toom end vabanevat ilgest tundmusest.

Teisel päeval saadab siiski nõut „keskmise summa“ tuppa.

Järgmisel laupäeval sõidab Volli alevi poole. Alles õhtu eel näeb Henrik, et kihutab mööda vahuleaet hobusega, yhen keegi daam ning yliõpilased Urva Ott ja üks tundmatu. Vankriedelt korvidest vahivad õllepudelite kaelad. — Höövel peatub, jääb nagu mõtteisse, ta näeks nagu pudelein omi tuhandeid kriiskeid vastu siledat puud.

*

See õhtu on soe ja rõkkav. Huilgavad veelinnud ning ajuti vupsahtub mööda maisitika syvviv inin. Kuu kergib tulise kettana horisondi ähmast, on kui vihostund lõust; kuid kui väljub udust ning kui kylan lõõtspill prahvatub muretulle yrgelle, laihtub ta veretus. Ja ta hakkab veerema rahulikult tuhmil võlvil.

On palav ning sumbund.

On palav, kuid puusepp Toomt läbistavad kõledad puhanguid. See on yksinduse kõle hiil! Kylm, kylm! Värinad jooksevad varjudena yle. Oo, kuis igatseb ta kellegi lähedalolul! Kuis tahaks kuulata kellegi sõnu! Kuis tahaks tunda kellegi muret ja rõõmu! Et peletuks need yksinduse hiilid — õudsed, tappevad.

Aeleb tyhjadel väljadel — nagu otsiden kedagi-midagi. Tuleb Kurekopli veerde. Siin nagu peletuks see kõle hingus, lakkaks nukrate varjude jooks. Siin kangastub jälle too töökoda — naerurõkatavate sellide ning põrandalle veerlevate hõövlilaastu rõngastega. Ja see aed, toomede ning kellegi mõtisklevate silmiga. —

Kuud ei huvita enam see kosmos, kergib ääretun ykskõiksusen kõrgemalle.

Puusepp Toome pikk kogu seisab postina nurmel. Äkki võpatub ta: nurme teerajal ryhib siluett. — Jõuab ehituseni, lööb juukseid silmilt ning hõikab jõudu. Peatub viivu, tahab siis jälle edesi ryhkida.

— Kuhus rutt? Puhake jalgu, mul ka siin igav ja õudne yksinda. . . öö annab aega. . . sõnab Henrik.

— O jumal, mul täna kole kiire. . . Teil sääll kopliveeren ehitus hoon. Nojaa. . . hyvasti! Ryhib minema elberdavi sammu, kaugeneb öise nägemusena.

Kistuna mingist jõust, hakkab ryhkima puusepp Toom mööda teerada, seiraten katkematult toda õhtutuulen lipendavat siluetti. Ta tajub vaevalt, milliseid teid ning radu aeleb — een ahvatlev nägemus.

Valgustet aknad sulevad tee. Nägemus sulab mustavva seina.

See on Urva talu. Kostab lällutav laul.

— — — — —

Ah, too on kauge, too pilt läbi teravate nelinurke! Võõrad on nood valgustet ruudud! Välguvad manšetid, kummikraed, joobnud silmad, paberossid, sädelevad viinad. Ning vahelt õlle- ja veinipudelite stalakmiitide vilgub taoti paar mõtisklevaid silmi.

Kuhugi unustund varsakapjade kimp langeb maha — läbi valgustet ruutude kuma.

On palav ning leitsakune. Laotuse uurmen kõmiseb kõu — õõnsalt, syyvivalt, nii et yksildast teekäijat läbistab õuduse värin.

*

Päike kaugeneb juba katuse harjast, teeb oma igapäevast rännakut. Öösel on tulnud kõuevihma. Sinisel võlvil kihutavad valged tossupahvakad. Taoti vajuvad jahedad varjud yle õue. Põrandal syytuvad ja kustuvad heledad ruudud.

Puusepp Toom tahub töökojan toorest pakku. Mis riistapuust sest võiks saada? mõtleb sell. Ei aima sell ega tea ta isegi. On vaid hää lyya toore puu kyljest värsked laaste.

Siseb ehitusmeister, kutsub peremeest välja, et kaaluda, kummildi too veranda synniks.

— Tee nagu arvad! vastab peremees ja virutab vaheda kirve sygavasse puusse. Põrandalle paiskub jälle laaste — imeliku lõhnalisi. Laante igavikulise myhina manab esile ning mälestuste kerilauad paneb keerlema too vaigune lõhn.

Jälle jookseb vari nägemusena yle õue. Meister syytab paberossi, vaatab viivu ning väljub.

Ei! See vaid nägemus. . . lummutus! Ning puusepp Toom hõikab meistrile järele:

— Ma lähen kohel

H. MELLES.

METSA TEIL

*Kui imelik! Ma pole varem käind
neist lagendikest üle, muruteid
eest rohetavaid leidnud neid —
ei kunagi säält üle läind.*

*Ja rahulik! Ehk mõnda kurba tundi
ju niiduväljulegi kandnud,
öötinna pisar'ten neid andnud.
Ei vaikust põland — õrna sundi!*

*Nii hää! kui tuikab kehan verd
ning lihha hammas pureb.
Kui ihun kirge, õnne sureb
ning tuuli, pilvi jääb ja merd.*

L. VIRES.

Tõelikkuselle lähemale

Mõtiskellu suikund Entos sammub metsan, jätkaten omi matkamisi.

Ammu, ammu on ta hyljand asfaldist tänavad majade rägastikkega.

Entose kohal ylal sinab kumer takukoonaldega ylekylvat võlv, een vingerdab ojake ja kaob niidina puie vahele.

Entose pään keerlevad mõtted kui tormin, tikuvad tuhanden teisendin ta jalgu, millele Entos tuhandeid kordi komistab:

— „Kaunid on kavatsused, kaunimad sooritused, kauneimad tõetsingud ja leiud.

Asjata, asjata oled eland, asjata oled mõttetust taga ajand, oled saavutand „ei midagit“; nii hääbud isegi „ei millegina“, nagu su kavatsusedki. Oled matkand mõttetuse mõttetuid labyrinte, oled tegelend mõttetusega, oled näilikult ja tõelikult mõttetus“ . . .

Entos ööbib väiksen metsamajakesen. Väiksest aknast vahib tuppä kuulõust — uinutav kui augustikuine. Ahtake nõrk valgusjuga tekitab põrandal valguslaigest ja varjest aknaraamistikku.

Entost vaevavad taas päised mõtted: nad keksi-
vad ta turjal luupainajana, muljuvad, rusuvad, pigistavad...

— Entos istub igaviku kuluga kaet mättal ja kuu-
leb lõugamisi: „Me oleme su kavatsused, miks ei an-
nud sa meile elu, kui meid valmistid. . . meie röögime,
kas sa ei kuule: anna meile elu. . . oo, sa tauni-
mise vääriline. . . näe igavik kulub, miks viivitat sa. . .
halasta, halasta — anna elu, elu. . . elu.

Kuu idiotlik lõust vahib ja hirvitab: elu, elu. . .

Päike hulgub juba luitund indigosinisen taevan,
all haigutab kui äsja ärganu indigosinine järv. Kallast
palistab raagun puie vöö.

Ammu, ammu nautis ta neid kontraste ja joobus.
Vaatles ja viibis kui pohmelusen, kui päikse purpurit
nägi koitvat ja loojenevat, magus nukrus võlus teda, kui
pärast loojengut paistus võlv vana roostetand pajapõh-
jana ylepritsit punaste laikega kui veriplekkega.

Entos kiirendab samme. Et mitte lasta mälestus-
udust tõusta kujutelme, mis pole saand luud ega liha,
kõnelemata verest. . .

Silmile avaneb uus maastik.

Entos saabub külla kun hauduvate kanadena ky-
kitavad majad. Inimesed askeldavad edestagasi hallide,
elutute, ruskete nägudega, terasköitena pinguli kist soo-
niga ja kalestund nahaga kui pliitund muld. Kui keti-
peni, kes kaugeneb kuni ketti kyyndub, et taas tagasi

tõmbuda vaid seks, et täita kõhtu sibliden hommikust õhtani kanakarjana sõnnikuhuniku otsan.

Entos siseb tallu. Salk baptiste peab palvetundi. Päritakse: Kust mehi sa oled ja kes sa oled.

— Olen matkaja, ei keegi muu.

Rahulduti.

Entos teeskleb kiindumusega kuulamist. See mõjub. Palvetaja algab suurema innuga. Entos kuulab vaid veidi ja ta näeb nende jumalat hoopis teisen ja reaalsen valgusen.

Vaene vilets olevus, kes igavikumeetri käbedate lööke all kõssivajund ning kelle vere imend igavikuvampiirid ja maha sylvitand ussi kihvtina.

Massijumal on vana ja ta tuletab hardumusega meele oma syndi Neandri orun — noid pikerguse pääga ja kaugelle ette ulatuva lõuaga neandertaale, kes olemissaladuse lahendajaks löid tema.

Algusen olin Nimetu — Tundmatu, kuid siis oma sin kordamisi mitu nime nagu hää laps kunagi — Kroonos, Jahve, Ormuzd, Zeus, Jupiter, Votan, Taara, Uku. . . filmina vilksahtuvad ta silmi een noorus vallatused Neandri orun ja neandertaalid. . . edesi, edesi tuliriidad, võllad, vangitornid. . .

Vanaks on teine jäänd. . .

Kaebab luuvalu vihma lähenemisel ja pikutab väikse uinaku, et lasta pidutseda magusal, tuikaval valul soonin.

Ei kuule sedagi, kui usklikkude palveid sajab akende pihta rahena. Vana teenija käib kaudu taevakoja kulund

vaipe kui munaga kana ja ootab isanda ylestõusu: abitarvitajad huluvad jälle kui ketipenid õudseil tapaõil, mil viidi vendi kinni seotuna aiaäärde, et kihutada vanadusnõrkusest mädanend kerre kuule. . .

Ärkab isand, teenija aitab omalt poolt kaasa seike selgitada. Teenija hädaldustelle käratab isand: „Kes hädan, aidaku end ise!“ ja pöörab teise kylje ning varsti kuuldub taevakojan taas võimsat noorskamist kui saja noore varsa kabjaplaginat.

Ta selitab sumbund leitsakuga täidet päiksepais-tel kui eel pikse ja vaatleb avaraid kaugusi kui lummu-tusi; ta ei liigahtagi, et ei häviks kummaline illussioon kaugest Neandri orust. . . Ta pilk seurab kaugel pime-dat kerjust, juhiti kepile toetet eestvedajast, mis liigub kui kõige kõdunemise embleem aeglaselt kellaosutina. Talle torkab kui naaskliga pähe mõte kõige kaduvusest — ta tajub, et on kui vanaks jäänd pime ja kurt maja-koer, keda vaid armupärast kärvamiseni sallitakse. . .

Kui piitsalööök väsind hobuselle, nii sähvas ta pe-hastund aiju, et peab samuti kui inimene haihtuma, kes on teatava aja jooksnud liblikana lendleva leivakoorukese järele yle mylgaste — kyngaste. . . ja Koristaja tulekul variseb tolmuks, tehen ruumi uutele. . . Ta nagu kuu-leks Koristaja vikati luiskamist, et maha lyya lopsaka-maid kaari. . .

Ta aju ei väلمي enam midagi.

Äkki löövad vana jumala silmad särama — kui päike pilvevaipade käristuden vaatab kiirgavi silmi — ma

oman rahu, mida ei sega enam kellegi palved — hädaldused Olematu poole. . .

Ma oskan juba surra, sosistab ta leevelt, — ma lähen talle vastu kilkavi sui, säravi silmi, ma ei anu mõne minutilist ajapikendust nagu mõni inimesi, sest paratamattuse kirves langeb siiski kolksti ja lõpetab vaevlemise Olemise ja Olemattuse vahel.

Lakkand on palvetund. Ta kingib neile mõne härda pilgu ja lahkub.

Uus idee valdab Entose ja ta lakkab matkamise. Edesi, edesi asfaldiste tänavate poole.

Entos kogub salgakese abilisi, kes vaimustet tema ideest ja kavatsusist. Otsida tõelikkus!

On öö. Võlv on kaet hahkade pilveribakestega kui äsja kynnet põld. Lummutuslik valgus tungib ikka poori kui sygisniiskus.

Vasakul lömmitab linn. On kokkukuhjat suur hunik raamatuid; suuri kallihinnalisi kuldköiten ja lihtsaid puukaanelisi, igan värvin, igan suurusen raamatukesi ja brošyyre ning aeglehti ning hulka mänguriistu: lõõtspillid. . . Huniku virna on laot maailma hukkumist käsitlevad teosed, nii metsmehelikud ennustused kui teaduslikud traktaadid.

Entos rebib suurist raamatuist maailmaloomise legende ja syytab huniku põlema. Surnud on väiksempi tuulhingus — suits tõuseb otse yles.

Ymberolijaist käib üle kerge ohe.

— Vaadake, siin hukuvad-kõrbevad aastatuhandete hyved-pahed, otsingud-leiud, kättesaamatud unistused, unelmid, utopiad. . .

— Las kopitab ja kõrbeb mineviku-eelarvamiste hapatus, las tõusta õhku kogu kupatus, et haihtuks ilma ruumi viletsuste-viletsus!

— Maha nutt ja nuutsked mineviku suitsevate varemete läkastavan suitsun!

— Vaid hirvitage, naerge ja hypake ymber hääbumise, et te kyllastuksite mineviku haisust ja hoiduksite tast eemalle kui katkust!

— Visake veel puhastustulle vanu kolosseume ja vorme!

— Siis valage uusi kolosseume templiks endile — mille kõrvetuskarm läkastaks kõrvetajad!

— Hypake, karjuge — veel metsikumalt kui kari metsloomi!

— Miks seisate virildund nägudega kui matuselised — rökake, hypake nii, et ilma alusmyyrid rappuvad! Las tõuseb suits mineviku lollustest ja kaob uduna päikse tõusul!

— Miks nuuksute — kes liialt vanna juurdund — hypaku tulle!

Kari kaugemal oleskelnuid usklikke nihkub ligemalle. Keegi ei söanda esimesena tulle hypata, ent palveid jookseb ohtralt kui kevadvesi, et synniks ime — kõikide käed sirutavad tule poole — paksu luitund puukaanelise raamatu perra, kui sant avardab tyhja peo al-

muselle — et uuesti näha silmi een virvendaman kirja-
tähti, kirjuid märdisante hypleman muldseil pörandail —
mudaste näpujälgiga kaunistet ja silmaveega leotet lehil.

Ei synni hämmastust vaid hiiling ässitab tuld suu-
remalle lõkkelle ja kihutab suitsupahvakaid ymberolijate
nägusid käperdama ja ylal võlvil luusib hõbedane kuu
kui hiline matkaja taeva mõõtmatuil teerajul põiki ja piki
mägesid ning pomiseb: pole hämmastusi, pole hämmastusi.

Hiilingud sagenevad ja taevas tõmbub pilve kui
silmnägu vananeden kortsu.

Tuli põleb leegitseden ja lõkendab noorusvärsku-
sest. Usklikud kõssuvad, ette sirutet käed tõmbuvad tagasi.

Tuli hakkab kustuma. Suitseb vaid.

Rahvas levib kui mahakallat tõrv salgakaupa või
yksikult. Jätten vaid koduse rehetoa lõhna.

Entos vaatleb yksisilmi suitsevat hunikut. Kõik-
jal on tyhjenend, vaid abilised on jäänud, ja longivad
vilistavi huuli kustuva tule man ja ergutavad Entost ylis-
tavi sõnu.

Entos: Mis olen ma teind. . . Ah mälestus, mä-
lestus. . . Ma olen langend tagasi yrsgusse — olen hä-
vitand tõelikkuse otsingud ja ähmased piirjooned. . .

Abilised: Nyyd loome massile uue jumala; kes
oleks elastne (aga mitte pudenev), kes pooldaks kõike
elujõudset uut, kuid hukkaks sentimentaalsuse. . .

Entos: Jätke mind rahule ja kasige kus kurat
oma jumalaga — ma ei vaja teie jumalat. . .

Abilised: Kes ei himutseks almusi, vaid kõrval-
daks iga almusenoriija, et ta ei leviks teistejalgu almusi

norima. Kes ei tunneks halastust ega andeksandu, ega vajaks ylistuslaule. . .

Entos: Ma pean taas algusest pääle hakkama, säilund on vaid mõni tuhapeotäis, millal hakkab ta jälle haljendama. . .

Abilised: Ära hädalda ega kahjatse! Ennemini ytlid sageli: Mis pole tõelikkus — peab hävima? See tõelikkus ei rahuldand sind, sa ihaldid uut. Sa pead nyyd taas algusest pääle hakkama ja muutma tuha lokkavaks roheluseks, aga mitte parasiidina teiste töövilju kasutama. Mitte puhast kulda omada, ent pead teda mullast eraldama, alles siis leiad sa tema olemuse, mis sind võib rahuldada. Ehitame suure, suure tõelikkuse hoone, aatomeist kivid, kivist hooned, ikka ykshaaval, aatom aatomille, kivi kivile, kord korrale — kuni valmib uus jumal meile, tõelikkus sulle — Kas pole nii?

Entos pomiseb: Kaunid on hävitamised, kauni-
mad ehitamised!

Abilised: Sa oled meister, me kanname sulle aatome kui mesilinnud mett, lennelden õielt õiele, syyviden karika põhjani, ja sina valad neist kärgi — kive.

Entos: Meeleldi roniks ma kui röövik tuhast tärkavast lehelt lehele, pungalt pungale, õielt õiele, viljalt viljale. . .

Abilised: Ent see tõelikkus on juba uutten vormen.

Entos: Ma tahangi tad vormest vabastada ja omada alasti, mitte mingisugustesse vormesse taotuina.

Ma ei vaja teie abi — otsin ise omale tõelikkuse.

S. VILEP

VASTUTAV TOIMETAJA: E. OTSING
VÄLJAANDJA: RÄPINA YHISGYMNAASIUMI IV KL. ÕPPURRYHM
